

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
Навчально-науковий інститут лісового
і садово-паркового господарства
Кафедра відтворення лісів та лісових меліорацій

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

УЧАСНИКІВ МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

ВІДТВОРЕННЯ ЛІСІВ ТА ЛІСОВА МЕЛІОРАЦІЯ В УКРАЇНІ: ВИТОКИ, СУЧАСНИЙ СТАН, ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ В УМОВАХ АНТРОПОЦЕНУ

(присвячена 100-річчю кафедри відтворення лісів
та лісових меліорацій)

6-8 листопада 2019 р.

м. Київ, Україна

СУЧАСНІ ЗАСАДИ ВІДТВОРЕННЯ СОСНЯКІВ ПОЛІССЯ

*М.П. Савуцик, кандидат сільськогосподарських наук,
ДП «Київська лісова науково-дослідна станція», с. Лютіж, Україна*

Зміна кліматичних умов зростання потребує перегляду і внесення коректив у підходи до проведення заходів з лісовирощування. В першу чергу вони мають бути направлені на підтримання стійкості сосняків. Створення насаджень і спрямованість усіх заходів з лісовирощування на підтримання стійкості в процесі росту мають стати фундаментальною засадою лісівництва. Саме такий підхід дасть змогу забезпечити головний принцип ведення лісового господарства – безперервність лісокористування. Його виконання потребує при відтворенні сосняків дотримання відповідності складу і форми насадження умовам місцезростання, створення змішаних за складом і складних за будовою насаджень, використання різних способів відновлення порід майбутнього насадження, в першу чергу листяної складової.

Більшість соснових насаджень, які зростають у суборових умовах, мають другий ярус чи домішку дуба, завдяки чому в старшому віці формують дубовий підріст. Так, за даними проведених нами обстежень 100 – 130-річних соснових насаджень, які зростають у свіжих суборах, кількість підросту віком до 10 років сягає 5 тис.шт./га. Проте при проведенні рубок головного користування лісничі не приділяють уваги збереженню підросту дуба, і він практично повністю знищується. У послідуячому, при створенні лісових культур на таких ділянках дуб знову вводиться в культури, збереження якого в насадженні потребує, з одного боку, уміння, а з іншого додаткових затрат. Тому досить часто садиться лише чиста сосна. Таким чином, на місці близьких за складом порід до корінних насаджень вирощуються спрощені за складом і будовою чисті сосняки, які в першу чергу втрачають стійкість, і являють собою постійно діючі вогнища розпаду деревостану.

При створенні лісових культур необхідно урізноманітнювати їх породний склад, використовуючи не лише традиційний рядовий або кулісний спосіб змішення порід, а більше практикувати ланковий. Його застосування вимагають і самі лісорослинні умови Полісся. Адже через велику строкатість ґрунтового покриву на лісосіці

площею в 5 га зустрічається 5-7 лісорослинних різниць, хоча згідно таксаційного опису ділянка буде віднесена до свіжого субору. Для цього вимогливіші до багатства ґрунту листяні породи розміщують ланками серед невибагливих посадок сосни, копіюючи, тим самим мікроумови. Так у борових і суборових умовах ланками в ряди сосни необхідно вводити грушу лісову, горобину, аморфу, бузину, зіновать.

На ділянках чистих культур сосни при доповненні доцільно саджати березу, особливою при груповому відпаді сосни.

У суборових умовах у культури сосни ланками доцільно вводити дуб черешчатий і бореальний, липу дрібнолисту.

При плануванні заходів з відтворення сосняків необхідно виходити з господарського призначення ділянки. Природне поновлення сосняків у першу чергу необхідно практикувати у цінних лісових масивах із метою збереження біорізноманіття. При застосуванні природного поновлення соснових насаджень період появи нового покоління розтягується на десятиріччя. Тому в лісах експлуатаційного призначення застосовувати його слід у типах місцезростань, віднесених до умов гарантованого поновлення.

Застосування того чи іншого способу поновлення повинно визначатись лісівничими особливостями насаджень, які поступають у рубку. Такий підхід має важливе значення для насаджень природного походження. Для успішності поновлення таких сосняків їх слід ретельно обстежувати до рубки, як для вибору раціональної технології її проведення, так і для планування майбутнього покоління лісу, наближеного за своїми ознаками до корінних типів, орієнтуючись при цьому на вибраний метод поновлення.

На протязі останніх років в сосняках, уражених короїдами проводять санітарні рубки. Навіть у випадку вибіркових санрубок має місце утворення невеликих за площею прогалин, які слід використати з метою переформування чистих соснових насаджень. Такі ділянки слід негайно заліснювати, практикуючи, як створення часткових лісових культур із листяних порід, так і проводячи заходи зі сприяння природному лісовідновленню, особливо при наявності поблизу дорослих дерев дуба чи берези. В останньому випадку, після мінералізації ґрунту фрезою або розрихлювачем, поновлення берези проходить досить інтенсивно. Через 4 – 5 років поряд із березою з'являється самосів сосни і прості чисті сосняки з часом змінюють будову і склад.